

Catherine Samary:

Az IMF és a jugoszláv válság
- előadásvázlat -

A 80-as években adósságválság volt Jugoszláviában - 20 milliárd dollár külföldi adósság jutott egy 25 millió főt számláló társadalomra. Az eladósodás okai a rendszer hatékonyságának csökkenésében (az 50-es és 60-as évek valódi eredményei és az akkor végbement jelentős fejlődés ellenére), valamint a világpiaci árak - elsősorban az olajár és a kamatlábak - drasztikus emelkedésének hatásaiban keresendők. A válság kifejlődésében rendkívül fontos szerepet játszottak a külső tényezők, nemcsak azért, mert a világpiaci árak növekedése megemelte a külföldi adósság állományát (ami nem jelentette azt, hogy az új árak másutt hatékonyabb termelést tükröztek volna), hanem azért is, mert a nyugati szakértők által a válság megoldására javasolt gazdaságpolitikai intézkedések még inkább elmélyítették azt.

Az IMF egy egész évtizeden keresztül „gyógyterápiák” egész sorát javasolta (vagy inkább előírta) - klasszikus módszereket, függetlenül a társadalom jellegzetességeitől:

- növelni kell a kamatlábat az infláció csökkentése érdekében;
- megszorító intézkedéseket kell bevezetni, hogy csökkenjen a belső kereslet, és így a termelés az exportra irányuljon;
- világpiaci árakat kell bevezetni a gazdaság szerkezetváltása érdekében;
- rugalmas árfolyamot kell alkalmazni, hogy növekedjen az export.

Ez a gyakorlatban az öngazgatás jogának elfojtását, a magántulajdon felé való eltolódás kényszerét jelentette, valamint az erős állami politika támogatását a munkásokkal és a köztársasági erőkkal szemben (ennek szerepe lehetett abban, hogy a jugoszláv hadsereg beavatkozott a szlovén elszakadás megakadályozása érdekében).

E politika hatásai a következők voltak:

- A lakosság életszínvonalát érintő valós megszorító intézkedések - amely során azonban sem termelés, sem a külkereskedelem, sem az infláció tekintetében nem történt pozitív változás.
- Az öngazgatási jogok elfojtása megakadályozta, hogy a munkásokat mozgósítani lehessen bármiféle, az inflációt és a pazarlást csökkenteni kívánó következetes politika érdekében, és még inkább növelte a társadalmi elégedetlenséget (sztrájkok ezrei akadályozták a rendszer működőképességét).
- Az egyes régiók közötti növekvő különbségek. Ez növekvő szakadékot és mélyülő ellentmondásokat jelentett az egyes köztársaságok, elsősorban a szegények és a gazdagok között. A politikai fejlemények csak erősítették e különbségek széthúzó erejét (hasonló erők működtek később Csehszlovákiában, de Olaszországban, Belgiumban is a fejlettebb és kevésbé fejlett régiók között).
- A privatizációs folyamatok kiélezték a szövetségi és köztársasági erők közötti konfliktusokat, és erősítették a nacionalista tendenciákat az „etnikai területek” ellenőrzése irányába. Az EU vonzereje (valamint a Németország és a leggazdagabb tartományok - Szlovénia és Horvátország - közötti) különleges kapcsolatok) csak erősíthették a politikai viszályok mögött húzódo társadalmi-gazdasági dezintegráció folyamatát.